

Названі проблеми є важливими складовими педевтології – науки про вчителя, про його професію і потребують всебічного дослідження.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Гол. ред. В. Т. Бусел.– К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
2. Яковець Н. І. Евристичні і практичні перспективи педевтології – спеціалізованої науки про педагогічних працівників.
3. Ничкало Н. Г. Педевтологічні пошуки в педагогічній науці / Н. Ничкало // Науковий вісник МДУ імені В. О. Сухомлинського. – С. 16–21.
4. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. – МОН України, 2016.
5. Лукьянова М.И. Психолого-педагогическая компетентность учителя: Диагностика и развитие / М.И. Лукьянова.– М.: Сфера, 2004. – 144 с.

УДК 159.9

Буняк Н. А.

МОТИВАЦІЙНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Професійне становлення особистості є традиційно актуальною проблемою у психології. Сучасні державотворчі тенденції, що відбуваються в Україні, ставлять високі вимоги до суб'єктів професійної діяльності, по-новому актуалізуючи дослідницький інтерес до різних аспектів професіоналізації [1].

Такий цілісний підхід дає можливість проаналізувати взаємозв'язки мотиваційної готовності з іншими аспектами психологічної готовності до професійної діяльності, однак при врахуванні цілісної структури, останньої, мотиваційний компонент розглядається досить побіжно, що виливається у недостатньо чітке висвітлення його сутності, перш за все на теоретичному рівні.

У цьому контексті постає особливо актуальним самостійне дослідження мотиваційної готовності фахівців психології з урахуванням специфіки самої професії, адже зміст, розвиненість мотиваційної сфери особистості психолога можуть визначати як конструктивний, так і деструктивний характер його майбутньої професійної діяльності, позначатися на успішності оволодіння фахом на етапі професійної підготовки у вищому навчальному закладі [2; 3; 4].

Слід зауважити, що дослідження професіоналізації особистості сьогодні набуває нових акцентів, які зміщуються від вивчення окремих її сторін до досягнення професійної діяльності, як невід'ємного аспекту цілісної життєтворчості особистості, сфери реалізації смислу її життя. Вихідні положення такого підходу до вивчення професійної діяльності представлені науковими доробками К. О. Абульханової-Славської, О. С. Анісімова, О. О. Бодальова, О. О. Деркача, В. Г. Зазикіна, Є. А. Клімова, Л. Н. Анциферової, Є. І. Головахи, Л. Е. Орбан-Лембрик та ін. На сьогодні вони конкретизовані експериментальними дослідженнями взаємозв'язку смислотворчої проблематики та професійної самореалізації особистості, здійсненими російськими вченими Д. Н. Завалішиною, В. Е. Чудновським, А. Р. Фонарьовим, Л. А. Джалагонією, Т. В. Максимовою, Є. А. Максимовою, Д. Б. Богоявленською та ін., однак, вони не торкаються професії психолога. Дотичними до цієї проблематики є дослідження ціннісно-смислових та мотиваційних аспектів професіоналізації фахівців психології, здійснені вітчизняними вченими, зокрема Н. В. Чепелевою, Н. І. Пов'якель, Ж. П. Вірною, І. М. Попович, Л. М. Урупою, Т. А. Кадиковою та ін., у працях яких висвітлюються проблеми мотивації вибору професії психолога, мотиваційно-смислової регуляції професійного становлення та

професійної діяльності її фахівців.

Однак, ціннісно-сміслові ставлення до професії, професійні цінності, цілі, місце професійної діяльності у цілісній смисложиттєвій проблематиці психологів, а відтак і проєкція цих аспектів на мотивацію професійної діяльності, професійного становлення, формування мотиваційної готовності до майбутньої діяльності, вивчені недостатньо. Слід зауважити, що у вітчизняній та зарубіжній науці запропоновані загальні концепції психологічної готовності до професійної діяльності (М. І. Дяченко, Л. А. Кандибович, В. О. Моляко, М. Л. Смульсон, Н. Д. Левітов), а також розроблено моделі психологічної готовності фахівців конкретних професій, переважно педагогічних (С. С. Салаватова, Є. П. Корабліна, П. П. Горностай, М. Д. Белей, А. П. Авдєєва, А. Ф. Лисенко, І. В. Платонов, К. М. Дурай-Новакова, Г. С. Грибенюк та ін.), у яких висвітлюються загальні структурно-функціональні особливості психологічної готовності до діяльності, розкривається специфіка готовності до окремих професій, розглядаються проблеми формування готовності до виконання професійних обов'язків майбутнім фахівцем.

Мета роботи – простежити особливості впливу мотивації на професійну діяльність.

Для дослідження були використані наступні методики: тест-опитувальник мотивації досягнення (А. Меграбян); методика мотивації афіліації (А. Меграбян); опитувальник мотиваційних джерел (Дж. Барбуто і Р. Сколл); тест смисложиттєвих орієнтацій (Д. А. Леонтєва); методика ціннісних орієнтацій М. Рокича; тест Кеттела (16-ти факторний).

Проведене експериментальне дослідження мотиваційної готовності студентів-психологів до професійної діяльності, отримані дані та показники свідчать про те, що у студентів-магістрів розвинений мотив до професійної діяльності, адже за методикою мотивації досягнення у них високий рівень потреби у досягненні успіху, порівняно із студентами спеціалістами і 1-го курсу.

Провідними термінальними для 1-го курсу являються цінності – духовне задоволення і найбільш значущою життєвою сферою – навчання і освіта. Для спеціалістів – це матеріальне становище, а значущою сферою виступає також навчання і освіта. Для магістрів – високе матеріальне становище, яке повинно реалізуватись у професійній сфері життя. Мотивація афіліації у студентів 1-го курсу та спеціалістів проявляє високу інтенсивність мотивів прагнення прийняття (ПП) і страх відкидання (СВ). Для магістрів мотив страху відторгнення являється провідним, це пов'язано із усвідомленням себе, вже як професіонала в області професії.

Для студентів 1-го курсу найбільш цінним є керівництво морально-естетичних принципів і переважання духовних цінностей над матеріальними.

Для спеціалістів, переважаючими являються цінності, ті, які забезпечують матеріальне становище як головний сенс життя. Для студентів магістратури також являються переважаючим високе матеріальне положення як головного сенсу життя. Студенти 1 курсу характеризуються такими індивідуально-психологічними особливостями: відкритість, легкість у спілкуванні, емоційна стійкість, самовпевненість, схильність до лідерства, життєрадісність, безтурботність, акуратність, сміливість чи навіть зухвалість, чутливість, підозрілість, розвинена уява, вміння підкорятися правилам, напруженість.

Випускники характеризуються такими індивідуально-психологічними особливостями: відкритість, емоційна стійкість, спокій, самовпевненість, схильність до лідерства, непоступливість, життєрадісність, безтурботність, совісність, акуратність, сміливість, тактовність, налаштованість на зміни.

Література

1. Занюк С. С. Динаміка когнітивного компоненту в контексті розвитку мотивації / С. С. Занюк // «Проблеми загальної та педагогічної психології». Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України. – Т. III, Ч. 2. – К.: Любіть Україну, 2001. – С. 88–93.
2. Занюк С. С. Психологія мотивації / С. С. Занюк. – К.: Ельга-Н; Ніка-Центр, 2002. – 502 с.
3. Занюк С. С. Мотиваційний тренінг. Формування мотивації учбової діяльності у студентів та старшокласників / С. С. Занюк // Практична психологія та соціальна робота. – 2002. – № 8. – С. 31–42.
4. Зінченко В. О. Створення комплексу педагогічних умов для підвищення ефективності формування професійної спрямованості / В. О. Зінченко // Вісн. Луган. нац. пед. ун-ту ім. Тараса Шевченка. – 2007. – № 12. – Ч. 2. – С. 70–79.

УДК 159.9:37.091.12-051

Вихрущ А. В.

ПСИХОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ВЧИТЕЛІВ У КОНТЕКСТІ ПЕДЕВТОЛОГІЇ

У європейських країнах дедалі більшої популярності набуває новий напрям педагогічної науки, з красномовною назвою «Педевтологія». Мається на увазі системна оцінка педагогічної діяльності. На нашу думку, з позицій персонологічного підходу, можна говорити про закономірності становлення, розвитку, завершення педагогічної діяльності особистості. Це визначення важливе тому, що дозволяє концентровано, системно аналізувати процес розвитку вчителя, чинники, які обумовлюють професійний вибір, успішну діяльність, особливості завершення професійної діяльності.

У процесі допрофесійного розвитку особистості недостатньо вивченим залишається чинник випадковості. Не секрет, що вибір дошкільного закладу, школи, позашкільних занять доволі часто обумовлюється місцем проживання, культурою батьків, фінансовими можливостями, станом здоров'я дитини, історичними, соціально – економічними особливостями країни. Здебільшого лише в процесі професійної діяльності людина може оцінити правильність професійного вибору, відповідність індивідуальним особливостям. Досвід зарубіжних країн, окремих вітчизняних навчальних закладів доводить справедливості тези про організацію системи заходів спрямованих на попереднє ознайомлення учнів з особливостями професії, закладу, який забезпечує професійну підготовку. Не випадковою є популярність «Дитячих університетів», які функціонують на базі вищих навчальних закладів, різноманітні конкурси, зустрічі, турніри.

Якщо загальноосвітня школа створює передумови для розвитку базового рівня, то позашкільні заклади, або відповідна діяльність після уроків може сприяти розвитку індивідуальних здібностей. Зауважимо, що система репетиторства власне кажучи і є відповіддю на проблеми сучасних освітніх систем.

Важливою є система цінностей, пріоритетів пропагованих у суспільстві. Не випадково автори програми PISA акцентували увагу на читанні, розумінні одержаної інформації, математиці, природничих дисциплінах. Проблеми з якими зустрілися фізико – математичні факультети підтверджують правило «довгої хвилі», яка окрім економіки має ще ряд причинно – наслідкових аспектів.

Зауважимо необхідність системної роботи з вчителями. Адже і вони не бачать у понятті «виховання» проблеми «ховання» дитини від зла, з подивом знаходять у дивовижному за глибиною слові «освіта» ряд завдань, які мають відношення до світу, життя, світла, яким наповнений текст Біблії від першої до останньої сторінки.